

Жыццялюбы

ФІЛАСОФІЯ ПРЫГАЖОСЦІ

Больш за 50 гадоў сталічны клуб самадзейных мастакоў злучае прыроду і фантазію

МІНЧАНІН Аляксандр ЛЕЙКО шмат гадоў кіруе клубам мастакоў-аматараў «Прырода і фантазія» — гэтаму творчому аб'яднанню, дарэчы, летась споўнілася ажы 50 гадоў. А яшчэ ён ладзіць выстаўкі майстроў у дзясятках беларускіх гарадоў, вядзе фоталетапіс клуба, збірае і беражліва захоўвае прыродную скульптуру і біжутэрыю, вырабленую адной з былых удзельніц творчай суполкі, знакамітай актрысай Стэфаніяй Станютай.

— Мы пазнаёміліся са Стэфаніяй Міхайлаўнай у 1984 годзе на адной з выставак цалкам выпадкова, — згадвае Аляксандр Аляксандравіч. — Убачыўшы мае работы, зробленыя з каранёў, якія я знайшоў у тарфяніку, яна сказала: «Гэты чалавек павінен быць у нас у клубе». А на той час лясной скульптурай яшчэ ніхто ў клубе не займаўся, толькі разьбярствам, і мае творы, пакрытыя масцікай, усім спадабаліся, бо яны захоўваюць жывую структуру дрэва.

Паміж рамеснікамі і элітай

Секцыя «Прырода і творчасць» стала дзейнічаць пры сталічным ДOME прыроды яшчэ ў 1968 годзе. А вось выстаўкі сваіх работ мастакі-аматары ладзілі не толькі ў Мінску і іншых беларускіх гарадах, але і на ВДНГ у Маскве, і ў галерэі Патсдама. З 1970 года адной з пастаянных удзельніц мастацкай суполкі, якая ў 1980-х ператварылася ў клуб, была і народная мастацкая СССР і БССР Стэфанія Станюта, якая захаплялася вырабам біжутэрыі з прыродных матэрыялаў.

У 1990 годзе клуб ледзьве не спыніў існаванне — са 150 удзельнікаў у ім засталася ўсяго сем. «Тады Стэфанія Міхайлаўна сказала мне: «Шаноўны Алесь, бяры справу ў свае рукі і кірай». — «Кім? — пытаюся. — Людзей амаль не засталася». — «Я восьмая, ты дзявятая, зборам па-

крысе іншых. Трэба ісці да людзей і несці ім творчасць, тады майстры падцягнуцца». І сапраўды, падцягнуліся: сярод цяперашніх удзельнікаў клуба — звыш 50 майстроў ва ўзросце ад 17 да 85 гадоў, якія займаюцца рознымі відамі вышэйшай, вязаннем, стужкавым дэкорам, бацікам, выпальваннем па дрэве і тканіне, разьбярствам, керамікай, фларыстыкай, прыроднай скульптурай, жывапісам... Практычна ўсіх кіраўнік ведае пайменна і прасоўвае іхнія творы ў мастацкія экспазіцыі, што выстаўляюцца, напрыклад, у сталічных і раённых бібліятэках, дамах культуры, цэнтрах народнай творчасці, у школах і гімназіях. Мінск, Полацк, Івянец, Мар'іна Горка, Навагрудак, Мядзел, Лагойск, Бабруйск, Іўе... Толькі за апошнія дзесяць гадоў выстаўкі клуба «Прырода і фантазія» прайшлі ў 60 беларускіх гарадах і мястэчках.

Стэфанія Станюта і яе «журавок», знойдзены на марскім беразе. Вялікая актрыса часта ўдзельнічала ў выстаўках секцыі «Прырода і фантазія» і з задавальненнем дарыла свае работы тым, каму яны падабаліся.

«Паглядзіце, такую форму назарок не прыдумаеш!» — паказвае Аляксандр Аляксандравіч творы прыроднай пластыкі.

Каралі з маісу і вікі

— Стэфанія Міхайлаўна пайшла з жыцця ў лістападзе 2000 года, але нават пасмяротна засталася ганаровым членам нашага клуба: на дзень яе нараджэння, 13 мая, штогод мы збіраемся і едзем на могілкі — прыносім кветкі, дзелімся ўспамінамі. І аднойчы зразумеў для сябе, што нельга, каб яе работы згубіліся (яна сама з задавальненнем насіла ўласнаручна зробленыя ўпрыгожванні, але шмат якія і дарыла). І я пачаў гэтыя рэчы збіраць. Хтосьці прыносіў проста так, адна жанчына, помню, папрасіла хоць шакаладку ўзамен. Цалкам беска-

рысліва перадала многія работы і напісала дароўную на іх нявестка Стэфаніі Станюты, Ірына Аляксееўна Міхайлава-Станюта. Больш за ўсё ў маёй калекцыі — біжутэрыя, зробленая з прыродных матэрыялаў, — 60 адзінак. Некаторыя з тых работ ужо рассыпаліся, бо ім больш чым 40 гадоў, а ўмоў для рэстаўравання і захоўвання асабліва ніякіх, так і ляжаць у адзіным куфры. Таксама ёсць сем лясных скульптур і 18 пластык прыродных формаў Стэфаніі Міхайлаўны. Не падумайце, што я збіраю гэтыя творы проста дзеля збірання і валодання, — калекцыя час ад часу выстаўляецца разам з рэдкімі фотаздымкамі і рэчамі, што належалі Стэфаніі Станюце. Амаль да канца гэтага года такая выстаўка, напрыклад, будзе праходзіць у Мар'інай Горцы.

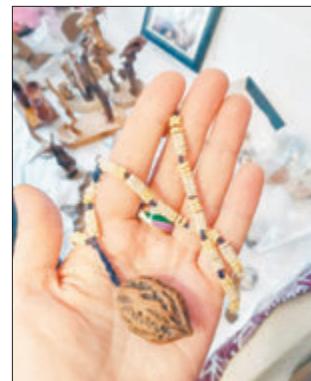
З усіх паездкаў, гастроляў і водпускаяў, згадвае Аляксандр Лейко, вялікая актрыса прывозіла не якія-небудзь дэфіцытныя тавары або ласункі, а матэрыялы для работы: карэньчыкі, карчакі, насенне экзатычных раслін, з якіх нараджаліся бранзалеты, каралі, завушніцы... Некаторыя работы даюць больш уяўлення аб прыродзе, чым урокі біялогіі: хто з нас без падказкі

помніць, як выглядаюць каробачкі і насенне брызгліны альбо, скажам, зярняткі вікі? «Да ўсяго, што яна рабіла, падыходзіла з мяккім гумамам і цеплынёй і, магчыма, таму, што вырасла ў сям'і вядомага мастака, умела бачыць прыгажосць там, дзе многія іншыя прайшлі б і не заўважылі, — перабірае экспанаты калекцыі Аляксандр Лейко. — Яна любіла дарыць свае творы, каб тыя прыносілі радасць іншым. А на сходы нашага клуба, зноў жа дзеля радасці і кампаніі, часта прыносіла «Ленінградскія» тарты, каб жыццё было смачнейшае. Паэтычная натура Стэфаніі Станюты праяўлялася і ў арыгінальных назвах, якія яна давала сваім творам. Вось паглядзіце: тут у нас «Лежабока», «Сівы лунь», «Грацыя»... Кожны бачыць у іх нешта блізкае для сябе».

Не пра грошы, а пра душу

Адзінае, аб чым сумуе кіраўнік клуба — у «Прыроды і фантазіі» ёсць больш за 1,5 тысячы разнастайных твораў, ёсць мастацкі вопыт і жаданне перадаць яго іншым энтузіястам, але няма рэгістрацыі і пастаяннай «прапіскі». Абяцалі знайсці куток у сядзібе Лошыцкага парку, але пасля рамонту прапанавалі толькі ўзяць пакойчык у арэнду. Зразумела, што рыначны падыход, стасункі з гледачамі на ўмовах арэнды памяшкання і выставачных залаў мастакі-аматары не пацягнуць. Вось і грукае Аляксандр Лейко ў дзверы розных інстанцый, спрабуючы знайсці прытулак для клуба. А ён тым часам працягвае існаванне і быццам па ланцужку перадае ўсё новым людзям натхненне і ўменне бачыць прыгажосць навокал. «Можа, у гэтым стагоддзі справа з месца і не зрушыцца — але раптам, калі я ўжо

сыду на пакой, знойдзецца чалавек або арганізацыя, якія змогуць узяць наш клуб пад крыло? — дзеліцца марай кіраўнік клуба. — Калі хтосьці пажадае да нас прымкнуць, то мы заўжды гатовыя паказаць і навучыць, што такое піраграфія, прыродная скульптура альбо стужкавы дызайн. Галоўнае, я так лічу, трэба несці людзям прыгажосць, пакуль ты здольны гэта рабіць, пакуль не выпрацаваў свой рэсурс».

У сваіх каралях, завушніцах, брошках Стэфанія Міхайлаўна магла скарыстаць самы розны матэрыял: зярняткі брызгліны, кавы, маіс, сплюснутую шышку, мускатны ці грацкі арах і нават... смажаныя да рознай ступені макаронныя зорачкі!

Ці мастацтва гэта? Безумоўна. Няхай найўнае, але заўжды запатрабаванае, якое і мае не проста права на існаванне, а кола сваіх прыхільнікаў. А яшчэ, на маю думку, клуб «Прырода і фантазія» — з'ява сацыяльна-культурная, гэта не толькі адкрыццё новых мастацкіх самародкаў, але таксама своеасаблівае арт-тэрапія і прафілактыка адзіноты сучаснага чалавека, не важна, у малым ці вялікім горадзе. І вельмі хацелася б, каб на 50 гадах існавання гісторыя клуба не скончылася, а працягнулася з новай старонкі.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК,
фота аўтара.

Дні культуры Узбекістана ў Беларусі

Сіражыддзін Саід:

«Беларусь нас прыцягвае і ўзвышае...»

Днямі ў Мінску пройдуць **Дні культуры Узбекістана. Сярод гасцей з Ташкента — і старшыня Саюза пісьменнікаў Узбекістана Сіражыддзін Саід. Мы набралі напярэдадні падзеі ташкенцкі нумар спада- Сіражыддзіна і пацікавіліся складам дэлегацыі, намерамі ўзбекскіх сяброў у сувязі з візітам у Беларусь. І вось што пачулі ў адказ:**

— Па-першае, хачу пазнаёміць вас, чытачоў урадавай газеты «Звязда», з удзельнікамі той групы нашай дэлегацыі, якая, пэўна, лепей за астатніх ведае Беларусь. Гэта — і старшыня Камітэта па міжнацыянальных адносінах і сяброўскіх сувязях з замежнымі краінамі пры Кабінеце міністраў Рэспублікі Узбекістан Рустамбек Курбанаў, і старшыня Акадэміі мастацтваў Узбекістана Акмал Нурыдзінаў, і рэктар Ташкенцкага дзяржаўнага ўніверсітэта ўзбекскай мовы і літаратуры Шухрат Сіражыддзінаў,

і старшыня Ташкенцкага гарадскога беларускага нацыянальнага цэнтра «Світанак» Святлана Дудзюк, і прафесар кафедры рускай мовы і літаратуры Узбекскага дзяржаўнага ўніверсітэта сусветных моў Анатоль Ліхадзіеўскі. Мы прыем у Форме рэгіёнаў Рэспублікі Беларусь і Рэспублікі Узбекістан ад імя ўсёй творчай і навуковай інтэлігенцыі нашай краіны.

Па-другое, мы едзем да сяброў. Мы ўжо навялі пэўныя масты, якія ўсё болей збліжаюць нашы краіны, нашы народы і нашы культуры. Летась я браў удзел у Дні беларускага пісьменства ў Іванаве на Берасцейшчыне. Вельмі ўражаны гэтым святам. Яму папярэднічаў і міжнародны круглы стол «Мастацкая літаратура як шлях адзін да аднаго», які праходзіў ва ўзноўленай сядзібе геніяльнага творцы Напалеона Орды. З таго часу мы пачалі выбудоўваць стасункі з пісьменнікамі Беларусі. У Ташкенце выйшаў беларускі выпуск часопіса «Сусветная літаратура».

Узбекская дэлегацыя прыняла ўдзел у лютаўскай Мінскай кніжнай выстаўцы-кірмашы і міжнародным сімпозіуме літаратараў «Пісьменнік і час». Беларусь нас прыцягвае і ўзвышае... Гасцявала ў Мінску і пісьменніца Рысалат Хайдарова. Цяпер яна працуе над перакладам анталогіі сучаснай беларускай дзіцячай літаратуры на ўзбекскую мову. Нядаўна пабыла ў Мінску, наведаў іншыя куткі вашай краіны пісьменнік і публіцыст Кучкор Наркабіл. Ён працуе над кнігай пра Беларусь 1941 года.

— Сапраўды, *тэма Вялікай Айчыннай вайны ці не самая важкая ў збліжэнні нашых народаў, ва ўзнаўленні гістарычнай памяці, аднолькава важная і для ўзбекаў, і для беларусаў...*

— Так, ведаю, што ў вашым выдавецтве «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі» рыхтуецца да выдання кніга пра ўзбекаў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную на тэрыторыі Беларусі... Мы ўдзячны вам за такі клопат, за праяву такой увагі да агульнай праблематыкі. Летась,

дарэчы, выйшаў узбекскі выпуск часопіса «Беларусь». І сёлета гэтае выданне таксама толькі што прысвяціла Узбекістану спецыяльны нумар. У часопісе «Беларусь», безумоўна, ёсць старонкі пра літаратуру, пра пісьменнікаў Узбекістана і Беларусі.

А ў нядаўнім гадавіку беларускага альманаха «Далягляды» пабачыла свет падборка паэзіі розных мастакоў слова з Узбекістана ў перакладзе на беларускую мову. Сярод іншых вылучаецца паэзія народнага паэта Узбекістана, героя Узбекістана Эркіна Вахідава. Цяпер, дарэчы, вядомы беларускі паэт Навум Гальпяровіч працуе над перакладам паэмы Эркіна Вахідава «Паўстанне бессмяротных», прысвечанай бенгальскаму паэту-пакутніку Казі Назрулю Ісламу.

У час Дзён культуры Узбекістана ў Беларусі ў Літаратурным музеі Янкі Купалы пройдзе круглы стол, прысвечаны беларуска-ўзбекскім літаратурным сувязям. Мяркую, што нам будзе пра што пагаварыць з беларускімі калегамі.

— У складзе вашай дэлегацыі і беларусы...

— Так, тыя беларусы, хто прадстаўляе яшчэ і грамадскую супольнасць вашых землякоў у Ташкенце. Святлана Дудзюк узначальвае беларускую грамаду ва Узбекістане. А доктар філалагічных навук Анатоль Сцяпанавіч Ліхадзіеўскі — сын славаўтага беларускага і ўзбекскага вучонага Сцяпана Ліхадзіеўскага, які доўгія гады таксама жыў у Ташкенце. Менавіта ён пераклаў творы многіх узбекскіх паэтаў на рускую і беларускую мову. А ўзбекістанцаў пазнаёміў з Анатолем Франсам, вывучэнню жыцця і творчасці якога аддаў шмат сіл і часу. Уражанне такое, што мы вельмі блізкія адны да адных — узбекі і беларусы. І таму, як на маю думку, наша гуманітарная дзейнасць шмат у чым павінна быць супольнай.

— Дзякуй, спадар Сіражыддзін, за добрыя словы. Добрага чарговага знаёмства з Мінскам і з Беларуссю ўвогуле!

Кастусь ЛАДУЦЬКА.